

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I STOCKHOLM**
Allmänna avdelningen
Enhet 14

DOM
2013-11-08
Meddelad i
Stockholm

Mål nr
20804-13

SÖKANDE

ISS Facility Services AB, 556410-3280

Ombud: Bolagsjuristen Patrik Frank
Box 47635
117 94 Stockholm

MOTPART

Skärholmens stadsdelsnämnd i Stockholms stad
Box 503
127 26 Skärholmen

SAKEN

Offentlig upphandling

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avslår ansökan.

Dok.Id 413464

Postadress

115 76 Stockholm

Besöksadress

Tegeluddsvägen 1

Telefon

08-561 680 00

E-post:

forvaltningsrattenistockholm@dom.se

Telefax

08-561 680 01

Expeditionstid

måndag – fredag

09:00-15:00

YRKANDEN M.M.

Skärholmens stadsdelsnämnd i Stockholms stad (stadsdelsnämnden) genomför en upphandling av måltidsservice till Sättra vård och omsorgsboende, Sättra dagverksamhet, Solholmens omsorgsboende, Frösättra omsorgsboende, hemtjänstens kunder och viss socialtjänst (dnr 2.2.2/157-2013). Upphandlingen görs som ett förenklat förfarande. I tilldelningsbeslut den 26 juli 2013 meddelade nämnden att anbudet från ISS Facility Services AB (ISS) förkastas på grund av att det inte uppfyller kravet i förfrågningsunderlagets avsnitt ”2.9 Företagets tekniska förmåga och kapacitet” gällande kompetens med följande motivering. Nämnden har tagit kontakt med angiven utbildningsanordnare för den kockutbildning som ISS hänvisar till, för att utreda om den utbildning som erbjuden kökschef/köksmästare redovisar, motsvarar ställda krav på lägst gymnasial nivå eller motsvarande. Kontakt har också tagits med Skolverket för att jämföra denna utbildning med kockutbildning på gymnasieprogrammet. Av jämförelsen framgår att erbjuden kökschef/köksmästare innehar en kortare utbildning än lägst gymnasial nivå som anbudet avser och därför inte uppfyller ställda krav avseende lägst gymnasial kockutbildning eller motsvarande. ISS har således inte visat att bolaget uppfyller samtliga ställda krav i upphandlingen.

ISS ansöker om överprövning och yrkar i första hand att förvaltningsrätten ska besluta om att upphandlingen ska rättas och i andra hand att upphandlingen ska göras om. Till stöd för sin talan anför ISS bl.a. följande. Utbildningen som kock hos Försvarmakten pågår under tolv månader och innebär således att personen utbildas i kockyrket varje dag under dessa tolv månader. Eleven ska bl.a. planera och tillaga specialkost beroende på allergier, religion eller sjukdom. Utbildningen på restaurang- och livsmedelsprogrammet på gymnasiet pågår visserligen under flera år men då utbildas eleven även i engelska, historia, idrott, hälsa, matematik m.m. Sammanlagt

under hela utbildningen på gymnasial nivå praktiserar eleven kockyrket under 15 veckor. Detta ska mätas mot Försvarmaktens utbildning där eleven praktiserar kockyrket under tolv månader. Om det är endast den tidsmässiga aspekten gällande kravet på utbildning som är relevant och att ISS på grund av eventuell avsaknad av några timmar ska förkastas från utvärderingen är en sådan åtgärd oproportionerlig. Att bedöma en kunskapsnivå utifrån antalet utbildningstimmar en elev tillgodogjort sig är inte lämpligt och effektivt. Det är inte antalet timmar som är relevant utan vad eleven rent faktiskt erhåller kunskapsmässigt som bör vara den avgörande faktorn. Den av ISS offererade kökschefen/köksmästaren, Teddy Wennerstrand, har utöver att ha genomfört den eftergymnasiala militära kockutbildningen arbetat som kökschef i över sex år. Därtill har Teddy Wennerstrand en utbildning i kostekonomi, HACCP vilket är en hygienutbildning inom livsmedelshantering baserad på förordning (EG) nr 852/2004 om livsmedelshygien, samt andra externa köks- och livsmedelsutbildningar. Den erfarenhet som Teddy Wennerstrand har redovisat i anbudet motsvarar mer än väl kockutbildning på lägst gymnasial nivå eller motsvarande. Stadsdelsnämnden har förkastat ISS anbud på felaktiga grunder. Upphandlingen ska således rättas på så sätt att ISS anbud får vara med i utvärderingen.

Om förvaltningsrätten skulle finna att ISS inte uppfyllt samtliga ställda krav anför ISS att förfrågningsunderlaget varit så otydligt att ISS inte kunnat lämna ett konkurrenskraftigt anbud. Det har inte varit tydligt vad stadsdelsnämnden finner vara motsvarande gymnasial nivå. Tydligt är att stadsdelsnämnden inte finner en tolv månaders eftergymnasial utbildning tillsammans med ytterligare bl.a. externa köks- och livsmedelsutbildningar vara "motsvarande". Det står klart för ISS först nu att den enda aspekten som stadsdelsnämnden använt för att bedöma kravet på utbildning är hur många timmar den omfattat. Då förfrågningsunderlaget varit otydligt har ISS inte kunnat lämna ett konkurrenskraftigt anbud i upphandlingen. ISS

har således lidit skada och skäl för förvaltningsrätten att förordna om att upphandlingen ska göras om föreligger därmed.

Stadsdelsnämnden bestrider ingripande enligt LOU och anför bl.a. följande. Ett yrkesprogram på gymnasial nivå omfattar 2 430 timmar varav 1 500 - 2 100 timmar utgör programmets karaktärsämnen. Om en utbildning ska anses motsvara kockutbildning på lägst gymnasial nivå fordras således att denna minst ska ha omfattat 1 500 timmar. Stadsdelsnämnden har endast beaktat tid hänförlig till studier i karaktärsämnena (dvs. minimitiden om 1 500 timmar) vid bedömningen av huruvida den av ISS redovisade kockutbildningen motsvarar kockutbildning på lägst gymnasienivå. ISS har uppgett att den utbildning som genomgåts av erbjuden person omfattar tolv månader. Vid kontroll av lämnade uppgifter har det emellertid framkommit att utbildningen endast haft en omfattning om nio månader. De uppgifter som ISS lämnat i sitt anbud avseende utbildningens omfattning stämmer således inte. Av dessa totalt nio månader har sju månader utgjorts av kockutbildning varvid även soldatutbildning har ingått, den övriga tiden har enbart utgjorts av soldatutbildning. Sju månaders heltidsstudier innebär en total studietid om 1 120 timmar. Denna omfattning utgör endast 75 % av minimitiden om 1 500 timmar. Vad gäller angivelserna "Kostekonomi" och "HACCP" saknas information om att det överhuvudtaget skulle vara fråga om utbildningar. Ordet utbildningar används visserligen i skrivningen. Det saknas dock information om tidsperioden för utbildningarnas utförande och vilken tidsmässig omfattning sådana utbildningar haft. Inte heller utbildningarnas namn och innehåll framgår. Detta trots att det i textrutan för utbildningar i anbudsformuläret finns ett särskilt ifyllnadsfält för utbildningarnas namn och innehåll samt tidsperiod. Av redovisningen i anbudet framgår således inte att de interna och externa köks- och livsmedelsutbildningarna tillsammans med den militära kockutbildningen motsvarar kockutbildning på lägst gymnasial nivå. Stadsdelsnäm-

den har, vid bedömningen av vad som motsvarar kockutbildning på lägst gymnasialnivå utgått ifrån den standard som följer av information lämnad från Skolverket. Detta kan inte anses oförutsägbart eller på annat sätt betraktas som en avvikelse från vad en rimligt informerade och normalt omsorgsfull leverantörer har haft anledning att förvänta sig.

Kompetenskraven för efterfrågade befattningshavare framgår tydligt i förfrågningsunderlaget. Det råder inte någon oklarhet avseende hur kravet kan tolkas. Av ordalydelsen i kravet framgår att det med motsvarande avses en utbildning som är jämförbar, till innehåll och omfattning, med en kockutbildning på lägst gymnasial nivå. Anbudsgivare har vidare haft möjlighet att, vid upplevd otydlighet, ställa frågor avseende kravens innebörd eller vilka bevis som skulle lämnas in. ISS har inte inkommit med någon fråga avseende utbildningskravet. Något som snarast indikerat att ISS inte har uppfattat utbildningskravet som otydligt.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Enligt 1 kap. 9 § lagen (2007:1091) om offentlig upphandling, LOU ska upphandlande myndigheter behandla leverantörer på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt samt genomföra upphandlingar på ett öppet sätt. Vid upphandlingar ska vidare principerna om ömsesidigt erkännande och proportionalitet iakttas. Att utvärdera och anta ett anbud som inte uppfyller skall-kraven strider mot likabehandlingsprincipen, jfr EU-domstolens avgörande C-243/89, Stora Bältbron. Bestämmelserna i LOU ger inte närmare besked om hur ett förfrågningsunderlag ska vara utformat eller hur en utvärderingsmodell ska vara konstruerad.

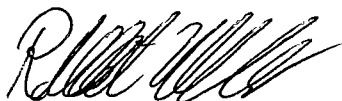
I förfrågningsunderlaget anges bl.a. att för genomförande av uppdraget i denna upphandling ska leverantören kunna tillhandahålla en köks-

chef/köksmästare som ska uppfylla krav på kockutbildning på lägst gymnasial nivå eller motsvarande. Stadsdelsnämnden har som utgångspunkt för sin utvärdering utgått från att en kockutbildning på gymnasial nivå uppgår till minst 1 500 timmar. Den av ISS offererade kökschefen/köksmästaren har inte en sådan utbildning. ISS har därmed inte uppfyllt det aktuella skall-kravet. ISS har vidare invänt att kravet varit så otydligt utformat att upphandlingen ska göras om. Förvaltningsrätten finner att även om det aktuella kravet skulle kunna varit tydligare utformat utgör detta inte grund för ingripande enligt LOU (jmf. RÅ 2002 ref 50).

Förvaltningsrätten finner av dessa skäl att stadsdelsnämnden haft rätt att förkasta ISS anbud. Förvaltningsrätten finner vidare att det inte föreligger skäl för att upphandlingen ska göras om. ISS ansökan om ingripande enligt LOU ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta avgörande kan överklagas. Information om hur man överklagar finns i bilaga (DV 3109/1A LOU).

Robert Johansson

Rådman

Jeanna Fransén har föredragit målet.

SVERIGES DOMSTOLAR

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Stockholm.

Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

Överklagandet ska ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagandet för offentlig part räknas från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagandet infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress där klaganden kan nås för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.
2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

I mål om överprövning enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling eller lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster får avtal slutas innan tiden för överklagande av rättens dom eller beslut har löpt ut. I de flesta fall får avtal slutas när tio dagar har gått från det att rätten avgjort målet eller upphävt ett interimistiskt beslut. I vissa fall får avtal slutas omedelbart. Ett överklagande av rättens avgörande får inte prövas sedan avtal har slutits. Fullständig information finns i 16 kapitlet i de ovan angivna lagarna.

Behöver Ni fler upplysningar om hur man överklagar kan Ni vända Er till förvaltningsrätten.